THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

דערטרייבט עס ניט צו לעכערליכקייט

אדער מען בלייבט אין גאנצען פאסיוו צו זאכען, צו וויכטיגע ערשיינונגען, אדער מען ווערט אזוי טהעטיג, אז די טהעטיגקייט קען קיין גוטעס ניט ברענגען. „פון זיעבען ניאנקעס, בלייבט דאס קינד אהן א נאז", זאגט א רוסיש שפריכווארט, און דאס איז פונקט אזוי שעדליך ווי ווען דאס קינד וואלט גאר קיין איפזעהער איבער זיך ניט געהאט.

מיר מיינען עס וועגען דער איפלעבונג, וואס קומט יעצט פאר אין דער היגער קאנגרעס - בעוועגונג.

מיט א יאהר צוריק, איז די קאנגרעס-בעוועגונג געשטאנען ביי אלע אידישע ארגאניזאציעס אויפ'ן טאגעס - ארדנונג. און אויף דער איניציאטיוו פון די טאראנטאר אידישע ארגאניזאציעס, איז ביי אונז פארגעקומען די פאר-קאנפערענץ פון דעם פאלקס-פערבאנד, אום איינצואר - בייטען פלענער, ווי אזוי צו פערווירקליכען דעם קאנגרעס - געדאנק. זייט דאמאלס האט פילעס פאסירט, וועלכעס האט די קאנגרעס - בעוועגונג אייב ניט אין גאנצען אבגעטויט, איז אבער פיעל אבגעשוואכט, איבערהויפט אין די מזרח - שטעדט, און ווי פילע בעוועגונגען, לעבט יעצט דיזע בעוועגונג אויך איבער ביי אונז א שטארקען קריזיס.

א קריזיס איז אבער ניט קיין שטענדיגעס, פריהער אדער שפעטער, מוז זיך א קריזיס ענדיגען, און דאס איז אויך געוועזען מיט דער קאנגרעס - בעוועגונג. ווען די אידישע קהלות פון מזרח זענען שטיל געווארען, האט די פיהרערשאפט איבערגענומען דער מערב, איבערהויפט דער וויכטיגסטער צענטער פון דארטען — וויניפעג, און אונטער דיזער ווירקונג זייערער, הויבט אויך אן דער מזרח צו קומען צו זיך, און עס מערקט זיך שוין א נייער לעבען.

דער קריזיס איז פאראיבער, די געפאהר אבער ניט, און דאס לעצטע עקזיסטירט דערפאר, ווייל די קאנגרעס בעוועגונג האט מיט אמאהל בעקומען פילע פריינד, צופיעל ניאנקעס, און פון דער צופיעלער פריינד - שאפט, קען מען קיין גוטעס ניט ערווארטען.

די היגע אבטהיילונג פון דעם פאלקס - פערבאנד, דער טאראנטאר קאנפערענץ, האט איינגעטהיילט פון זיך א קאנגרעס קאמיטע, וועלכע איז שוין מעהר אדער וועניגער טהעטיג, דער שטאדטישער קאמיטעט פון די ארבייטער רינג צווייגען וויעדער, רופט א קאנפערענץ פון אלע אידישע ארגאניזאציעס פאר הער בעהאנדלונג פון דער קאנגרעס פראגע, און חוץ דיזע ביידע קערפערשאפטען, קלייבען זיך, ווי מען גיט אונז איבער, די "פרייד אף איזראיל", און די "מאזועער סאסייטי", צוויי גרויסע אינטערשטיצונגס פעראיינען, אויך צו רופען קאנפערענצען ווען א אידישען קאנגרעס.

אדער גאר, אדער גאר ניט, — דאס איז יעצט מיט דער קאנגרעס בעוועגונג. אדער עס איז אין גאנצען געוועזען טויט, אדער מיר וועלען יעצט מיט אמאהל האבען גאנצע פיער קערפערשאפטען צו ארבייטען פאר אקאנגרעס, אויף א גאנץ בעשרענקטע פעלד.

וואלטען דאס געוועזען פיער בעזונדערע קערפערשאפטען, פון וועלכע יעדער איינער קומט אים צו ארבייטען אויף אן אנדערען געביעט, וואלט עס נאך געוועזען א האלבע צרה, ווירקען זיי אבער דאך אלע אין איינעם אין דעם זעלבען קרייז, איז מעהר ווי א צוטומלעניש וועט עס דארום ניט פעראורזאכען.

מיר פערשטעהן גאנץ גוט, אז אלעמענס מאטיוען זענען גאנץ ערנסט דערביי, אז אלעמענס וואונש איז איפצולעבען די קאנגרעס - בעוועגונג, אבער דאך דארף ניט פערזעהן ווערען, אז פיער קערפערשאפטען קענען קיין נוצען ניט ברענגען נאר שאדען. איין וועג איז פערהאן, וועלכער קען טוואס שאפען, און דאס איז מיט פעראייניגטע כחות - הורכפיהרען דאס צו וואס מען שטרעבט.

ווען די פריינד פון דער קאנגרעס - בעוועגונג וועלען ארבייטען יעדער איינער בעזונדער, וועט עס די זאך ניט נאר פערלענגערען, נאר אויך פיעל שאדען טהון. וועלען זיך אבער אלע פעראייניגען אין איין קערפערשאפט, קען מען האפען, אז די ארבייט זאל ברענגען פרוכטען.

פיער קערפערשאפטען, פיער קאנגרעס - קאמיטעטען אין טאראנטא, הייסט מאכען א שפאס פון דער גאנצער זאך, ווייל נאר אין איינינג - קייט איז מאכט.

איין קאנגרעס - קאמיטע—דאס איז דער איינציגער וועג, און דער זיכערסטער דערצו.

א מיינונג פון א לעזער

געעהרטער רעדאקטאר!

איך האב געלעזען די בעקאנטמאכונג פון אייער צייטונג, אז די אומשטענדען צווינגען אייך צו העכערען דעם פרייז, ביז איבער דעם פאפיער - קריזיס, און איך קען אייך מיטפיהלען, ניט נאר אין מיין נאמען, נאר אויך אין דעם נאמען פון פילע אנדערע, מיט וועמען מיר איז אויסגעקומען צו רעדען, אז איהר וועט אין דעם געשטיצט ווערען פון אלע אייערע לעזער, ווייל מיר ווייסען גאנץ גוט, וואס אונזער און אייער צייטונג טהוט אויף מיט איהר יעדער אויסגאבע.

איך וויל ניט אויסרעכענען אלעס וואס דער „זשורנאל" האט שוין פאר דער קורצער צייט פון זיין עקזיסטענץ אויפגעטהון, אבער זייער צאהל איז זעהר פיעל.

עס איז גענוג צו דערמאהנען, אז אין דער צייט פון דעם ברודער - קאמף צווישען די קאנאדער אידען, האט איהר מוטהיג געקעמפט פאר די אידישע פאלקס - אינטערעסען.

א דאנק אייער טהעטיגקייט, אפעלירענדיג טאג טעגליך צום עולם, האט זיך טאראנטא ניט צו שעהמען מיט איהר הילפס - ארבייט פאר די מלחמה קרבנות, און נאר אייער ארבייט קענען מיר צושרייבען, וואס לעצטענס זענען אין טאראנטא בעשאפען געווארען די בעוועגונג פאר די צדקה אנשטאלטען, און אזא נוצליכע אינסטיטוציע ווי די שלום עליכם ביבליאטעק, שוין אבגערעדט פון דעם, וואס די צוויי וויכטיגע פראגען פון דעם אידישען לעבען, די עמיגראציאנס-פראגע און דאס אידישע ערציהונגס פראבלעם, געפינען אין אייער צייטונג א ווארימע אינטערשטיצונג, און איהר קארגט ניט קיין פלאץ פאר קלאהר צו מאכען דיזע פראגען.

איך גלויב מיט איין ווארט, אז איהר האט זיך גענוג פערדיענט געמאכט, אז די לעזער זאלען אייך העלפען, ווי איהר זאגט זעלבסט טראגען די לאסט ביז איבער דעם קריזיס.

מיט דרך ארץ,
א. נאחומאוויטש.

וואס אמעריקאנער קאפיטאליסטען טרוימען נאך דער מלחמה

מערקווירדיג איז דער מענש. דאכט זיך א וועלט האלט זיך אין אויסקוילען, מיליאנען אייגענטהימער ווערען צושטערט און פער'חרוב'ט, אמעריקא אליין שטעהט אויפ'ן שוועל פון קריעג און שוין טראכט מען וואו און ווי אזוי מען קען פערברויכען קאפיטאלען נאך דעם ווען דער קריעג וועט זיך ענדיגען. ווען דאס זאל געטהאן ווערען, בעת עס האבען זיך ארומגעטראגען פריעדענס קלאנגען, אדער עס האט געהאלטען דערביי, אז פרעזידענט ווילסאן זאל געלינגען צוזאמענצוברענגען די קריעגס פיהרענדע מעכטע, זיי זאלען שליסען פריעדען, דאן וואלט זיך עס נאך געלעגט אויפ'ן שכל. אבער איצט, ווען אמעריקא אליין האט אבגעבראכען די פערבינדונגען מיט איינעם פון די קריעגעריש צדדים און קען יעדע מינוט ארייננגעשלעפט ווערען אין דעם בלוטיגען שפיעל פון פערניכטונג און פערוויסטונג, קומט עס אויס עפעס אזוי ווי קאפיטאל וואלט געזאגט: איהר ברידערלאך צושטערט און פערניכטעט, איך וועל שוין זארגען אלעס צוריק אויפצובויען.

און אמעריקאנער קאפיטאליסטען ברעכען זיך שוין די קעפ וואו צו פערטהון זייערע קאפיטאלען. אדער אזוי ווי די קאפיטאליסטען פערשטעהען, אז צו אינוועסטען געלד איז דאס בעסטע צו געהען אין די אונענטוויקעלטע לענדער וואו די נאטירליכע אוצרות זיינען נאך כמעט ווי אונבעריהרט, האבען די אמעריקאנער באנקירען געווארפען אן אויג אויף רוסלאנד.

דער בעסטער בעווייז דאפי' איז וואס סעמיועל מעקראבערטס, עקזעקוטיוו מע־נעדזשער פון דער נעשאנאל סיטי באנק, אין ניו יארק, וועלכער האט א לאנגע צייט פערבראכט אין פעטראגראד, וואו ער האט אראנדזשירט דעם 50 מיליאן דאלאר קרעדיט פאר רוסלאנד, האט, רעדענדיג אין באסטאן פאר דער דארטיגער אמעריקא אינסטיטוט אף בענקינג, געזאגט פאלגענדעס:

„נאכפאלגענדיג דאס ווערטיל פון ערפאהרונג, אז „האנדעל קומט נאך דער הלואה" דארפען מיר ניט פארגעסען אז יענע לענדער וואו מען קען קריגען צו קונפטיגען האנדעל. מעקסיקא און קאנאדא זיינען אונזערע נאהנטסטע פעלדער. די וויכטיגסטע ווייטע פעלדער זיינען רוסלאנד און כינא.

עס איז שווער צו בעגרייפען רוסלאנדס פיזישע גרויסקייט, אדער מאכען פער גלייכונגען כדי דאס לייכטער צו פערשטעהן. די אייזענבאהן ליניע פון ווארשא קיין וולאדיוואסטאק איז צוויי מאהל אזוי לאנג ווי די פון ניו יארק ביז סאן פראנציסקא. זי איז מעהר ווי צוויי טויזענד מייל פון ארקטישען ים ביז טיפליס אדער סאמארקאנד, אונגעפעהר ווי פון האדסאן בעי ביז צום גאלף פון מעקסיקא. דאס לאנד האט אלע פערשיעדענע קלימאטען, פון דעם ארקטישען ביז צום טראפישען. דאס לאנד האט די גרעסטע פעלדער, די לענגסטע טייכען און מאנכע פון די העכסטע בערג. עס פערמאגט אלע נאטירליכע קוועלען וואס זיינען נויטיג פאר דער מאדערנער ציוויליזאציע.

אין יאהר 1913, דאס לעצטע נארמאלע יאהר פאר'ן קריעג, האט מען פון רוסלאנד'ס ערד ארויסגעשלעפט איבער 10 מיליאן טאן קויהלען, אויסגעארבייט 4 און א האלב מיליאן פערטיגע שטאהל און אייזען, 75 מיליאן פונט קופער אין ווערטה פון אונגעפעהר 10 מיליאן דאלאר, איין מיליאן 300 טויזענד אונצעס גאלד, אין ווערטה פון 26 מיליאן דאלאר, און פאר 25 מיליאן דאלאר פלאטינום.

רוסלאנד'ס וועלדער זיינען נאך כמעט ווי ניט בעריהרט געווארען און דאס לאנד בעזיצט פאקטיש דאס גרויסע האלץ רעזערוו פון אייראפא ווייל רוסלאנד האט דעם גרעסטען טהייל געהילץ, א חוץ קאנאדא און די יונייטעד סטייטס. אין יאהר 1913 האט זי ארויסגעשיקט געהילץ אין ווערטה פון 84 מיליאן דאלאר און פערבלאנצט 215 מיליאן אקער מיט געטריידעס. אויף 82 מיליאן אקער פערפלאנצט מיט ווייטץ, האט זי פראדוצירט איבער א ביליאן בושעלס. רוסלאנד האט שאף און ציגען מעהר ווי די יונייטעד סטייטס, אונגעפעהר אזוי פיעל בהמות, א פערטעל אזוי פיעל חזירים און פיעל מעהר פערד.

רוסלאנד פערמאגט 17 טויזענד מייל אייזענבאהן ליניעס, און זיי זיינען אין אל געמיין אזוי גוט ווי די אייזענבאהנען אין די אנדערע לענדער פון דער וועלט, און דער פראפיט איז אויך אונגעפעהר דער זעלבער. רוסלאנד פראדוצירט צוויי דריטעל פון דעם קאטען וואס איז פערברויכט און מען קען דארט לייכט פראדוצירען דעם גאנצען קאטען וואס זי דארף. זי פראדוצירט אויך א גרויסען איבערפלוס פון פלאקס. די קויהלען און שטאהל אינדוסטריען וואס זיינען ענטוויקעלט גע־ווארען פאר'ן קריעג האבען דערגרייכט אזא פונקט, אז זי דארף ניט אנקומען צו קיינעם, און די ווייטערע ענטוויקלונג ווארט נור אויף ארגאניזאציע און קאפיטאל.

די ערשטע קלאסע אייזענבאהנען האבען די זעלבע שנעלליגקייט און געמיטהליכקייט ווי אין אמעריקא. די באנק סיס־טעם וואס העלפט אנפיהרען רוסלאנד'ס אינערליכען האנדעל, בעשטעהט פון דער קייזערליכער, אדער שטאאטס באנק, די גובערנסקע באנקען און די רעגיערונגס שפאר באנק, און אלע ווערען קאנ־טראלירט פון דער רעגיערונג. די קייזער־ליכע באנק איז די גרעסטע אין דער וועלט. די אבגעשפארטע געלדער פון פאלק וואס זיינען דעפאזירט געווארען אין די שפאר־באנקען האבען אין מאנאט אקטאבער פון 1914 בעטראפען 1 ביליאן 700 טויזענד רובעל און זייט דעם אנפאנג פון קריעג האט זיך די סומע אונגעהייער פיעל פער־גרעסערט. אין זעלבען מאנאט, פון יאהר 1916 האט די סומע אבגעשפארטע געל־דער בעטראפען 3 ביליאן, 200 טויזענד רובעל. מאנכע שרייבען דאס צו צו די אבנארמאלע פראפיטען וואס מען האט געמאכט אין צייט פון קריעג, אנדערע ווי־דער שרייבען דאס צו צום פאקט וואס מען האט אויפגעהערט טרינקען בראנפען.

כדי ריכטיג צו פערשטעהען די גע־לעגענהייטען וואס רוסלאנד קען געבען צו אמעריקאנער קאפיטאל, דארף מען פער־גלייכען רוסלאנד ניט מיט די יונייטעד סטייטס פון היינט, נאר מיט די יונייטעד סטייטס אין דער צייט פון ביר־גער קריעג. אין יענער צייט האט דאס פאלק פון די יונייטעד סטייטס געוואוינט מעהרסטענס אויף דער מזרח זייט פון טייך מיסיסיפי, מיט דעם איבעריגען טייל פון לאנד כמעט לעדיג. אויף א פיעל גרעסערען מאסשטאב איז עס דאס זעלבע אין היינטיגען רוסלאנד, איהר בעפעל־קערונג און ציוויליזאציע איז אין אייראפא, וועהרענד איהר אזיאטיש אייגענטהום אונגעפעהר פינף זעקסטעל פון איהר טע־ריטאריע איז נאך ניט ענטוויקעלט.

ווען אייראפא וועט נאכ'ן קריעג דאר־פען צוריק אויסגעבויט ווערען, וועט מען מוזען אנקומען צו רוסלאנד נאך האלץ, דאס וועט פאדערען ריזיגע סומען קאפי־טאל, ווייל מען וועט דארפען בויען איי־זענבאהנען, האפען פערבעסערונגען, דאמ־פפערס, זעג פאבריקען און א, ז. וו. דאס עפענען פון וועגען קיין טורקעסטאן און סיבירען וועט אויך פאדערען גרויסע סו־מען געלד צו בויען אייזענבאהן ליניעס. פערגליכען מיט די יונייטעד סטייטס, האט רוסלאנד בלויז 5 פראצענט אייזענ־באהן ליניעס לויט דער סקווער מייל און בלויז 10 פראצענט לויט דער בעפעלקע־רונג.

כדי אויסצושפרייטען רוסלאנד'ס איי־זענבאהן ליניעס, מיינט גלייך צו פער־גרעסערען די שטאהל אינדוסטריע, ווייל יעדע מייל שינעס פאדערט 200 טאן שטאהל. אום צו ארגאניזירען דיזע אינדוסטריע האט אמעריקא די בעסטע געלעגענהייט צו פערברויכען איהר קאפי־טאל, בעסער און זיכערער ווי אין אירגענד וועלכער צייט.

* * *

אט אויף אזא אופן מאכען אמעריקא־נער קאפיטאליסטען אגיטאציע ניט זשא־לעוועדיג אפילו קיין איבערטרייבונגען, כדי, אזוי שנעל ווי מען וועט זיך אויפהע־רען שלאגען, זאל מען גלייך קענען אינ־וועסטען געלד און זיין די ערשטע צו פער־כאפען א מארק פאר האנדעל.

ל. ק—ן.

פערקופיין, סאבאלט
און ניו־יארק סעקיוריטיעס
וועכענטליכען בריעף וועגען מארקעט
ווערט צוגעשיקט פריי אהן געלד,
אויף פערלאנג
ROBERT E. KEMERER & CO.
108 Bay St.
(מעמבערס פון סטענדערד סטאק
עקססשיינדזש)
108 ביי סטריט — — טאראנטא

א פראפיטאבילער
אינוועסטמענט
מיר האבען א פלאן מיט וועלכען אינוועסטארס קענען קריגען א פראפיט פון אכט ביז פופצעהן פראצענט אויף זייערע אינוועסטמענטס.
מיר וועלען מיט גרויס צופריעדענהייט אייך צושיקען אלע איינצעלהייטען אויפ'ן פערלאנג.
PLUMMER & CO.
STOCK BROKER
108 BAY ST. Toronto
פלומער און קאמפאני
סטאקבראקערס

פערקיופיין גאלד קעמפ
די לעצטע אינפארמאציעס קענט איהר קריגען ווען איהר וועט זיך סובסקרייבען פאר דעם פערקיופיין העראלד.
סויטה פערקיופיין, אנטעריא.
פרייז פאר קאנאדע $1.50. פאראייניגטע שטאאטען $2.80 א יאהר.

קאן מען ריידען מיט טויטע אדער ס'איז א נעכטיגער טאג

א דעבאטע וואס געהט איצט אן צווישען צוויי פראפעסארען פון פסיכאלאגיע — נייע מעשים אויפ'ן אלטען שטייגער.

די אלטע מחלוקה צווישען די ספירי־טואליסטען און די וואס גלייבען ניט אין די מופתים פון דער פסיכישער וועלט האט זיך ווידער צופלאקערט, און די פראגע איז איצט ווידער געווארען דער געשפרעך פון טאג. געקומען איז עס פון דעם, וואס צוויי בעוואוסטע פראפעסארען האבען זיך לעצטענס ארייגעלאזען אין א דעבאטע. די צוויי פראפעסארען זיינען דר. דזשיימס ה. ליובא. פראפעסאר פון פסיכאלאגיע אין ברין מאאר קאלעדזש און דר. דזשיימס ה. הייסלאפ, פרעזידענט פון דער סאסייעטי פאר פסיכישע שטודיען.

קיין נייע פראגע איז זי ניט, עס וואלט געוועזען פיעל מעהר אינטערעסאנט אויסצוגעפינען ווי אלט זי איז איידער ווי ניי זי איז. דאס איז איינע פון די פראגען, וועלכע זיינען נאך קיין מאהל ניט פערענטפערט געווארען. די איינציגע זאך איז נור, וואס דער נאמען האט זיך געענדערט. מיט צוויי טויזענד יאהר צוריק האט מען גערעדט פון די וואס זוכען אויסצוגעפינען געוויסע געהיימניסען פון די טויטע, אדער ווי עס ווערט אויסגעדריקט אין דער ביבלישער שפראך: דורש אל המתים. און היינט, אין דעם צוואנציגסטען יאהרהונדערט האט מען עס א נאמען געגעבען ספיריטיזם. און מען רעדט דערפון אזוי ווי דאס וואלט געוועזען איינע פון די פראבלעמען, וואס אונזער צייט האט געשאפען.

אבער לאמיר זיך צוריקקעהרען צו דעם, וואס דא קומט פאר.

דר. ליובא איז דערזעלבער וואס האט מיט א שטיקעל צייט צוריק איבערראשט די רעליגיעזע וועלט מיט דער ערקלעהרונג: אז די מעהרסטע וויסענשאפט - לייט אין אמעריקא גלויבען ניט אין קיין עולם הבא. אין דער דעבאטע האט ער געזוכט מבטל צו זיין די טהעאריען פון די ספיריטואליסטען. ער האט ערקלעהרט אז די אלע אגענאנטע „מעסעדזשעס" אדער גרוסען וואס מיר קריגען זיינען נארישקייטען. ער בעהויפטעט אז עס האט נאך קיין מאהל ניט פאסירט, אז די גייסטער פון יענער וועלט זאלען ענטהאלטען עטוואס וויכטי־געס. אזוי ווי זיי קומען געווענליך פון גרויסע געלעהרטע איז דאך צו ערווארטען, אז זיי זאלען האבען עטוואס צו זאגען. אבער א נעכטינער טאג, קיין וויכטיגעס האט מען נאך פון זיי ניט געהערט.

ווען אלבערט דזשיי עדמאנדס, דער ליבערעריען פון פענסילווייניא היסטארי־קעל סאסייעטי, האט געהערט דיזע בעמערקונג איז זי איהם ניט געפעלען געווא־רען. ספעציעל האט ער זיך אבגעגעבען מיט דער - בודהיסטישער לעה־רע. מר. עדמאנדס ווייזט אן אז דער גע־לעהרטער פראפעסאר ווייס ניט וואס ער רעדט, ווען ער זאגט אז קיין וויכטיגעס איז ניט בעקענט געווארען דורך די ספירי־טואליסטען. אין אן אינטערוויו וואס ער האט מיט עטליכע טעג צוריק פער־עפענטליכט, ווייזט ער אן אז עס איז אקוראט פערקעהרט. אלס בעוויז גיט ער אן א פאל וואס ער האט געקראגען פון ריטשארד הארדשסאן, דער בעוואוסטער ענגלישער פסיכאלאג.

— אין 1877 — זאגט ער — האב איך בעגעגענט הארדשסאן אין מאסאטשוזעטס וואוהין ער איז געקומען, ווייל איהם האט פעאינטערעסירט די נייע פסיכישע סאסייעטי וואס איז געגרינדעט געווארען צו יענער צייט אין באסטאן. די סאסיי־רען. מר. עדמאנדס און איך א בעוואוס־טע האט זיך דאן פעראינטערעסירט אין א געוויסע מרס. פייפער, וועלכע האט גע־דיענט אלס א מידיום. דיעזע פרוי איז גוט אונטערזוכט געווארען. נאכדעם ווי דר. הארדשסאהן פלעגט האבען אן אונ־טערהאלטונג מיט איהר, פלעגט ער געהן אהיים; ער פלעגט מיט קיינעם ניט ריי־דען; פלעגט נעהמען א וואנע און פלעגט געהען שלאפען. אויף אזא אופן פלעגט ער האלטען זיינע געדאנקען קלאהר. זיינע בעריכטען זיינען ניט געווען קיין נאריש קייטען, נור פון העכסט וויסענשאפטלי־כער בעדייטונג.

— אבער די וויכטיגסטע זאכען וואס ער האט אויסגעפונען זיינען געקומען פון פריוואט פערזאנען. איך אדער איינער פון אונזערע פריינד, וועלכע האבען גע־האט א מערקווירדיגע ערפאהרונג אין אונ־זער לעבען, פלעגען אויפגעפאדערט ווע־רען אויסצושרייבען דיזע ערפאהרונג מיט דעם נאמען און אדרעס, אט האט איהר א געשפרעך צווישען הארדשסאהן און הייסלאפ, דעם צעהנטען נאוועמבער, 1910, דורך א געוויסע מרס. בענאוויטש, וועלכע איז געוועזען א בעוואוסטע „מי־דיום". ווי בעוואוסט איז הארדשסאהן געשטארבען אין דעצעמבער 1015, דאס הייסט מיט פינף יאהר פריהער. די ענט־פערס פון דר. הייסלאפ זיינען קורץ, ווייל ער האט ניט געוואלט אונטערברעכען דעם געדאנק, דער געשפרעך איז געווען ווי פאלגט:

הארדשסאהן: אמאהל אין די ער־שטע צייטען פון די פאפער ערקלעה־רונגען, האב איך ניט געקענט פערשטעהן די פערשיעדענע בעוועגונגען און ענדע־רונגען. איך האב אבער שוין זינט דאן פיעלעס געלערענט.

הייסלאפ: גוט.

הארדשסאהן: שוין פון א לאנגע צייט אז איך האב געוואלט ערקלעהרען, אז די לעסאנס וואס איך האב אמאל גע־לערענט זיינען מיר זעהר גוט צונוץ גע־קומען.

הייסלאפ: גוט.

הארדשסאהן: מאנכעס מאהל קומט עס אזוי שווער זיך ארויסצוטהאן פון אלעם און זיך פערטיעפען בלויז אין דער אייביגקייט. איהר פערשטעהט?

הייסלאפ: זיכער

הארדשסאהן: קיין מענש לעבט ניט פאר זיך אליין. ווי אמת דאס איז. מיר זיינען מיט עטליכע גראד מעהר בעוואוסט זיניג ווי איהר, אויף דער וועלט פון פי־זישע אויסדרוק. דאס איז אלעס. מאנ־כעס מאהל דענק איך, אז די גייסטער, וועלכע האבען גארניט צו פערליערען זא־גען ארויס די גרעסטע ווארהייטען, דאס איז א ווארט וואס איך האב אייך געוואלט איבערגעבען. און דארום האב איך זיך געאיילט מיט מיין מעסעדזש איידער די דראטען זיינען איבערגעשניטען געווא־רען.

הייסלאפ: זעהר גוט.

הארדשסאהן: איהר דארפט ניט, איז איך זאל עס פאר אייך אנשרייבען: איך טהו עס בלויז עס זאל זיין קלאהר אין די רעקארדס.

הייסלאפ: גוט.

הארדשסאהן: אייער ווארט קען זיין זאל ניט זיין גענוג.

דער געשפרעך געהט דאן אן צווישען זיי, וואו דער פערשטארבענער זאגט איהם ווי גליקליך ער איז און ווי פיין עס איז צו לעבען אין יענע וועלט. מר. עד־מאנדס האט געגעבען דיזען ביישפיעל צו בעווייזען אז ערנסטע געשפרעכען זיי־נען אויך „ארונטערגענומען" געווארען פון די ספיריטואליסטען.

דר. ליובא האלט אבער ווייניג פון דער גאנצער זאך. בינו לבינו געהט אן א מחלוקת, און מענשען האבען וועגען וואס צו דעבאטירען.

J. P. BICKELL & CO.
סטענדארט בענק בילדינג טאראנטא.
וצתבואה
קאטאן
סטאקס

אן אינוועסטמענט אין מיינס
מעערים פערקיופיין גאלד מיינס
לימיטעד
אין קורצען וועט דער סטאק ווערען אויסגעשטעלט אויף דער ליסטע
שרייבט נאך איינצעלהייטען
S.G. JACKES & CO.
מעמבערס סטאנדארד סטאק עקסטש יינדזש
6 קינג סטריט וועסט טאראנטא

אדם און חוה

„שש... שטיל... זייט פארזיכטיג, איהר זאלט איהם חלילה ניט אויפוועק־קען".. אזוי האט דער "כביכול" גע־רעדט צו זיינע מלאכים וועלכע זיינען איהם נאכגעגאנגען.

און די מלאכים האבען אנגעהויבען צו געהן אויף זייערע שפיץ - פינגער, אראבגעלאזט זייערע רוישענדע פליגע־לען ניט אנצומאכען קיין טומעל און מיט די הענט האבען זיי די מיילער פערשטעלט, מען זאל ניט הערען זייער אטעם. אוריאל האט זיך ניט געקאנט איינהאלטען, ער האט זיך געשטיקט פון געלעכטער.

'גבריאל'טשיק — האט אוריאל מיט אן איינגעהאלטענעם קול געפרעגט — צו ליעב וואס איז אט דער גאנצער געדו דער? קען מען דען די אפעראציאן ניט מאכען ווען ער וועט אויפוואכען.

— אך דו שוטה איינער! קען מען דען מאכען אזא אפעראציאן ווען ער איז וואך?..

— און אויף זייערע שפיץ פינגער זיי־נען אלע שטיל און לאנגזאם געגאנגען ביז זיי זיינען אנגעקומען צום בעשטימטען פלאץ.

אדם איז געלעגען אויף א שטראה־ליגער לאנקע, אויסגעוועבט פון פורפור־נע זונענשטראהלען: — זיין געלעגער איז געווען אויסגעבעט פון גאנצען און צובראכענעם אבשיין פון שטיקלאך שטערן און פון פורפור־פערלדיגען מארגענ־טהוי, זיין אויבערדעק איז גע־ווען א שטיק ברייטע, קלאהרע זון און צו־קאפענס הינטער איהם איז געלעגען א שימערענדער "שטראהל־פלעק" פון דעם אור - הגנוז וואס איז בעהאלטען פיר די צדיקים לעתיד לבוא..

— און אדם איז זיך געלעגען אויס־געצויגען, די הענד פערלייגט הינטערן קאפ און פריי אויפגעאטהעמט..

— "אהער צו מיר.. העלפט מיר איהם איבערקעהרען אויף דער אנדערער זייט האט דער "כביכול" געמורמעלט: — גבריאלטשיק, דו האלט איהם צו די פיס און דו רפאל'טשיק ברענג מיר צו דעם אינסטרומענט"..

רפאל האט ארויסגעצויגען פון זיין טאש דעם אינסטרומענט, האט איהם עס ליבע מאל אנגעשלייפט אויפ'ן "גלגל-החמה" און איהם דערלאנגט צום בורא.

דער "כביכול" האט אויסגעשטרעקט שטראהליגע ארבעל פון זיין "ליכט-העמד" זיינע הייליגע הענד פערקאשערט די אר־בעל און אנגעהויבען שניידען.. און די אפע־ראציאן איז זעהר גוט ארויסגעקומען ———

— ווען אדם האט ערוואכט פון שלאף, האט די זונענשיין איהם ארייגעדרונגען אין די אויגען און עס האט זיך איהם גע־דוכט ווי די ליכט-שטראהלען יאגען זיך און רייצען זיך מיט איהם — — —

ער האט אביסעל זיך אויפגעהויבען פון זיין געלעגער, א לאנגע גענעץ געטהאן און זיך אויסגעצויגען..

זיין בליק האט זיך געריכטעט אויף א בוים פונם גארטען אויף וועלכען עס זיינען געזעסען א קאמפאניע אפפען און איהם ארויסגעשטעלט די צונגען..

דאס האט איהם אין אנפאנג פער־דראסען, אבער נאכהער האט ער זיך געטרייסט דערמיט וואס די אפפען מיי־נען חלילה ניט צו דערצארנען, נאר זיי זיינען גלאט אזוי שפאס-מאכערס פון דער נאטור און די צונגען שטעקען זיי איהם ארויס נאר דערפאר, ווייל זיי האבען שטארק הנאה פון די גוטע סע־קאמארען וואס זיי האבען געגעסען.

אויך ער, אדם, האט דערפיהלט א גרויסען אפעטיט צום עסען — ער האט אויסגעשטרעקט זיין האנד צום פייגען־בוים, האבען זיך די צווייגען אבער אנ־געפאנגען צו הויבען אלץ העכער און הע־כער, און ער האט זיי ניט געקענט דער־לאנגען..

— אך עפעס אזא קיהל ווינטעל טראגט זיך היינט ארום אין דער גן-עדן לופט! פלוצלונג האט ער דערהערט הינטער זיך א געלעכטער: — ער האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען ——

— וואס איז דאס? — קענען, ער האט זיי דאך אליין נעמען געגעבען, קען ער אלע חיות און אלע בהומות וויל די "חיה" אבער, וועלכע ער זעהט איצט פאר זיך קען ער גאר ניט, זי איז איהם געענליך פרעמד. ער האט זי קיינמאל נישט געזעהען און קיינמאל פון איהר געהערט..

און די "חיה" איז מיט איהרע גע־זיכטסציגע גלייך צו איהם אליין.. זי איז דוכט זיך עהנליך צו איהם, אבער פארט ניט ער: — זיין הויט איז עטוואס טונקעל, און איהרע — לויטער, פריש און בליהענד

"און די 'חיה' שווינגט
שווינגט און לאכט
און אדם שווינגט אויך
"שווינגט און קוקט"

די 'חיה' איז איהם זעהר געפעה־לען געווארען — אפשר קען איך זי? —האט ער געטראכט ביי זיך — מעג־ליך אז איך האב איהר נאמען פערגע־סען

— ווער ביזטו — האט ער זי געפרעגט און געציטערט

(פארזעצונג אויף פיידוש 6)